

ẢNH HƯỞNG CỦA XUNG ĐỘT NGA - UKRAINE VỚI AN NINH NĂNG LƯỢNG, LƯƠNG THỰC VÀ KINH TẾ THẾ GIỚI: THÁCH THỨC VÀ CƠ HỘI ĐỐI VỚI NỀN KINH TẾ VIỆT NAM

● LÊ XUÂN TÙNG

TÓM TẮT:

Tính đến đầu năm 2023, chiến dịch quân sự đặc biệt của Nga ở Ukraine đã kéo dài trên 10 tháng, dẫn tới nhiều hệ lụy đối với an ninh năng lượng, lương thực và kinh tế thế giới, góp phần làm gia tăng lạm phát toàn cầu, làm trầm trọng thêm việc đứt gãy chuỗi cung ứng từ khi đại dịch Covid-19 bắt đầu. Xung đột Nga - Ukraine dẫn tới nhiều khó khăn cho nền kinh tế thế giới, tạo ra nhiều thách thức đối với nền kinh tế Việt Nam, nhưng nếu nắm bắt kịp thời sẽ mở ra nhiều thị trường mới, tạo ra nhiều cơ hội mới cho nền kinh tế Việt Nam. Bài viết này tập trung phân tích về ảnh hưởng của xung đột Nga - Ukraine với an ninh năng lượng, lương thực và kinh tế thế giới, những thách thức và cơ hội đối với nền kinh tế Việt Nam.

Từ khóa: xung đột Nga - Ukraine, an ninh năng lượng, an ninh lương thực, kinh tế thế giới, kinh tế Việt Nam.

1. Đặt vấn đề

Theo thống kê của Quỹ Tiền tệ thế giới (IMF), tính theo sức mua tương đương GDP của Nga năm 2022 là khoảng 4.650 tỷ USD và nước Nga được xem là nền kinh tế lớn thứ 6 trên thế giới (1). Được coi là siêu cường năng lượng, Nga là nước xuất khẩu (XK) dầu thô và khí đốt đứng thứ hai thế giới và là quốc gia XK các sản phẩm năng lượng khác như than đá, nhiên liệu hạt nhân quan trọng trên thế giới (trong đó các nước đối thủ của Nga hiện tại cũng phải dựa nhiều vào nguồn năng lượng hóa thạch thô hoặc đã qua tinh chế của Nga, với trên 35% nguồn khí đốt của các nước Liên minh châu Âu (EU) đến từ Nga, Mỹ và Pháp phải dựa vào Nga

để cung cấp nhiên liệu cho các nhà máy điện hạt nhân cung cấp năng lượng cho lưới điện của họ).

Nga và Ukraine còn đóng vai trò quan trọng đối với an ninh lương thực toàn cầu, khoảng hơn 27% sản lượng lúa mì trên thị trường thế giới do Nga và Ukraine cung cấp. Hai nước này là nhà cung cấp chính đối với nhiều sản phẩm nông nghiệp khác như dầu hướng dương, đậu nành,... Với vai trò là các nước XK lương thực, thực phẩm quan trọng trên thế giới, an ninh lương thực của nhiều nước, đặc biệt là một số nước thu nhập thấp ở châu Phi và châu Á phải dựa nhiều vào nguồn lương thực, thực phẩm từ Nga và Ukraine. Nga và Ukraine cũng là nhà cung cấp lớn đối với các loại kim loại và hóa chất được

sử dụng nhiều trong các ngành công nghiệp, trong sản xuất các thiết bị điện tử, chất bán dẫn, công nghiệp hàng không - vũ trụ,... (VD: Nga là nhà cung cấp Titan chính cho ngành Hàng không, khi cả hai người khổng lồ là Boeing và Airbus phải dựa vào Titan do Nga cung cấp để sản xuất và cung cấp phụ tùng máy bay cho thị trường hàng không dân dụng thế giới. Nga và Ukraine cũng là các nhà cung cấp lớn với các loại kim loại như nickel và palladium, cung cấp khí Neon cần thiết cho sản xuất chất bán dẫn,...). Với vai trò quan trọng như trên, xung đột Nga - Ukraine bùng nổ dẫn tới nhiều thách thức đến an ninh phi truyền thống của thế giới nói chung và Việt Nam nói riêng.

2. Ảnh hưởng của xung đột Nga - Ukraine với an ninh năng lượng, lương thực, kinh tế thế giới và Việt Nam

2.1. Những ảnh hưởng về an ninh năng lượng

Năm 2019, đại dịch Covid-19 bùng phát dẫn tới nhu cầu sản xuất của các nhà máy và nhu cầu vận chuyển dầu giảm, kết hợp với cuộc chiến giá dầu năm 2020 giữa 2 nhà XK dầu hàng đầu thế giới là Nga và Ả Rập Xê-út dẫn tới dư thừa nguồn cung dầu trong khi thị trường giảm nhu cầu với nhiên liệu hóa thạch khiến cho giá dầu giảm sâu, buộc các nước và các công ty khai thác và tinh chế dầu, các loại nhiên liệu hóa thạch cuối cùng phải cắt giảm sâu sản lượng để bình ổn giá thị trường.

Trong tình hình đó, đến tháng 2/2022, khi xung đột Nga - Ukraine nổ ra, gây ra cú sốc lớn cho thị trường năng lượng thế giới. Các nước phương Tây và một số nước khác đã tiến hành áp dụng nhiều biện pháp bao vây cấm vận ngặt nghèo với Nga và đe dọa sử dụng các biện pháp cấm vận với các nước, công ty, tổ chức kinh tế, cá nhân muốn làm ăn, buôn bán với Nga, nhằm mục đích để giảm lợi nhuận của Nga, khiến Nga khó tiếp tục chiến dịch quân sự tại Ukraine. Việc này đã làm cho thị trường năng lượng thế giới càng thêm bất ổn, đặc biệt đối với chính thị trường năng lượng châu Âu, khi nguồn cung nhiên liệu ngày càng khan hiếm, trong khi nhu cầu năng lượng ngày càng tăng. Giá dầu và khí đốt trên thế giới từ đó liên tục lập đỉnh. Hãng tin Tass (Nga) dẫn số liệu từ sàn giao dịch ICE tại London (Anh) cho biết, trong phiên giao dịch ngày 7/3/2022, giá khí đốt châu Âu vượt ngưỡng 3.600 USD/1.000m³ (2), một kỷ lục mới vào thời điểm đó. Trong khi đó, theo Tập đoàn Năng lượng quốc

gia Nga Gazprom, giá XK khí đốt cho các nước châu Âu trong năm 2021 chỉ ở mức khoảng 280 USD/1.000 m³ (3).

Một trong các hệ lụy của khủng hoảng Nga - Ukraine là sự thay đổi của bản đồ năng lượng thế giới khi Mỹ, Canada, Australia tăng cường cung cấp năng lượng hóa thạch cho các nước đồng minh của họ ở châu Âu để hỗ trợ châu Âu nhanh chóng giảm sự phụ thuộc vào nhiên liệu của Nga, việc này dẫn tới giảm nguồn cung của các nước này cho các nước khác. Trong bối cảnh đó, Nga gặp nhiều khó khăn trong việc cung cấp nhiên liệu hóa thạch cho thị trường truyền thống của họ là châu Âu dẫn tới Nga phải xoay trục tăng cường chuyển hướng nhiên liệu sang các nước châu Á, châu Phi và Mỹ La-tinh, gây biến động trên thị trường năng lượng thế giới.

Tất cả các nguyên nhân trên đều ảnh hưởng nặng nề đến an ninh năng lượng toàn cầu nhưng ảnh hưởng lớn nhất đến các nước nghèo, thu nhập thấp khi không thể cạnh tranh được với các nước giàu có, thu nhập cao, sẵn sàng mạnh tay chi tiền để thu mua nhiên liệu hóa thạch nhằm đảm bảo cho nhu cầu sản xuất, vận tải và sưởi ấm của họ. Từ đó, dẫn đến khan hiếm nhiên liệu trầm trọng ở một số nước, nổi bật như khủng hoảng năng lượng ở Sri Lanka trong năm 2022. Việt Nam cũng không phải là một ngoại lệ và đã chứng kiến tình trạng tăng giá, khan hiếm nhiên liệu trầm trọng ở nhiều tỉnh, thành phố trong cả nước năm 2022, ảnh hưởng trực tiếp đến an ninh năng lượng của nước ta.

2.2. Những ảnh hưởng về an ninh lương thực

Như đã nêu ở trên, Nga và Ukraine đóng vai trò quan trọng đối với an ninh lương thực của thế giới, hàng năm XK hàng chục triệu tấn nông sản cung cấp cho thị trường thế giới. Khủng hoảng Nga - Ukraine vô hình chung gây ra nhiều khó khăn cho những quốc gia XK lương thực, thực phẩm đến các nước cần đến nó.

- Về phía Nga: Nga là nhà cung cấp các mặt hàng nông nghiệp quan trọng trên thế giới. Theo Giám đốc Viện Nghiên cứu Thị trường Nông nghiệp Nga Dmitry Rylko: Thu hoạch ngũ cốc của Nga trong năm nông nghiệp 2022 có thể đạt 153 triệu tấn, bao gồm 111 triệu tấn lúa mì. Nga có vụ thu hoạch hướng dương, hạt cải dầu, đậu nành và các loại hạt có dầu khác ở mức kỷ lục trong năm 2022. Báo Tass trích lời Tổng thống Putin: Chỉ riêng từ tháng 8 đến tháng 12/2022, Nga XK trên

22 triệu tấn lương thực chủ yếu đến các nước châu Á, châu Phi và hoàn toàn có khả năng cung cấp cho thị trường thế giới từ 4-5 triệu tấn lương thực khác đến hết năm 2022.

Mặc dù các sản phẩm nông nghiệp của Nga không trực tiếp bị cấm vận nhưng các nước như Mỹ, EU và một số nước đồng minh khác đã áp dụng các biện pháp cấm vận khác, như cấm Nga sử dụng Hệ thống chuyển tiền quốc tế SWIFT khiến cho các nước không thể thanh toán tiền cho các chuyến hàng nông sản của Nga. Các công ty, tổ chức, cá nhân của Nga cũng khó có thể trả tiền để thuê hoặc mua tàu vận tải chuyên chở các sản phẩm nông nghiệp đến khách hàng. Ngoài ra, còn không được cung cấp các dịch vụ và bảo hiểm cho tàu hàng, các tàu chở hàng của các nước cũng bị cấm không được nhận chở hàng hóa cho nước Nga. Các biện pháp bao vây, cấm vận đã ảnh hưởng nặng nề đến ngành vận tải biển của Nga, khiến Nga gặp khó khăn trong vận chuyển sản phẩm nông nghiệp cho thị trường thế giới. Bên cạnh đó, Nga cũng là nhà sản xuất các loại phân bón quan trọng của thế giới. Theo Hiệp hội Các nhà sản xuất phân bón Nga (RFFPA), sản lượng sản xuất phân bón của Nga năm 2022 vào khoảng 50,3 triệu tấn với 31,6 triệu tấn được XK ra thị trường (4). Việc bị cấm vận ảnh hưởng đến XK phân bón - một mặt hàng tối cần thiết cho nông nghiệp, làm tăng giá phân bón trên thị trường ảnh hưởng trực tiếp đến thu nhập của người nông dân và năng suất lương thực của thế giới nói chung và Việt Nam nói riêng.

- *Về phía Ukraine:* Chiến dịch quân sự của Nga làm gián đoạn việc thu hoạch nông sản của Ukraine năm 2022 và việc gieo trồng sản xuất mới chuẩn bị cho vụ mùa năm 2023. Chiến dịch quân sự cũng khiến những người nông dân Ukraine khó tiếp cận nguồn nhiên liệu, nguồn vốn, mua mới, hoặc sửa chữa các thiết bị cần thiết cho nông nghiệp, phân bón cho cây trồng,... gặp khó khăn cho vận chuyển tất cả các mặt hàng và sự đứt gãy chuỗi cung ứng. Ukraine gặp khó khăn khi các cảng biển chính của họ bị bao vây bởi Hải quân Nga, khiến họ khó XK nông sản ra thị trường.

2.3. Đứt gãy chuỗi cung ứng

Nga và Ukraine đóng vai trò quan trọng đối với chuỗi cung ứng toàn cầu. Khi khủng hoảng giữa 2 nước nổ ra, các mặt hàng thế mạnh của Nga và

Ukraine như lúa mì, dầu thực vật, đậu nành, nhiên liệu hóa thạch (dầu mỏ, khí đốt, than), các loại kim loại cơ bản và kim loại hiếm đều tăng giá. Các vật liệu như khí neon, nickel, paladium, vàng,... đều rất quan trọng cho việc sản xuất linh kiện điện tử và chất bán dẫn trở nên khan hiếm và đắt đỏ hơn. Những năm gần đây, Việt Nam trở thành điểm đến hấp dẫn cho nhiều công ty công nghệ thế giới như Samsung và Apple, dần trở thành một mắt xích quan trọng trong chuỗi cung ứng hàng điện tử, đóng góp lớn cho GDP của Việt Nam (5). Xung đột giữa Nga và Ukraine dẫn tới ảnh hưởng trực tiếp hoặc gián tiếp đến nguồn linh kiện điện tử cung cấp cho các nhà máy tại Việt Nam, ảnh hưởng đến nền kinh tế đang hồi phục của Việt Nam.

Xung đột vũ trang và các phương thức cấm vận giữa Liên minh châu Âu và Nga khiến cho Việt Nam khó vận chuyển hàng hóa sang Nga và Ukraine. Việc thanh toán giá trị hàng hóa, dịch vụ giữa Việt Nam và Nga trở nên phức tạp hơn nhiều vì không sử dụng được hệ thống SWIFT. Các doanh nghiệp, cá nhân ở Việt Nam có quan hệ thương mại với Nga và Ukraine nhiều khi phải chuyển sang tìm nguồn cung hàng hóa đầu vào ở các nước khác với giá cao hơn và ngược lại không thể XK được hàng hóa sang Nga và Ukraine.

2.4. Gia tăng lạm phát

Việc giá dầu tăng do xung đột cũng làm tăng giá cước vận tải người và hàng hóa trên thế giới, cùng với việc tăng giá các mặt hàng thiết yếu như lương thực, thực phẩm, tăng giá năng lượng, làm gia tăng áp lực lạm phát trên thế giới. Đơn cử như: Lạm phát khu vực đồng tiền chung Euro trong năm 2022 đã lên tới mức 2 con số trên 10%, mức lạm phát kỷ lục cao nhất trong 25 năm trở lại đây (6). Nhiều chuyên gia kinh tế lo ngại đây sẽ là khởi đầu của một cuộc đại suy thoái kinh tế mới.

3. Cơ hội cho nền kinh tế Việt Nam

Mặc dù phải chịu nhiều tác động tiêu cực do xung đột Nga - Ukraine, tuy nhiên, Việt Nam với vị thế là một quốc gia có nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, với mức độ hội nhập cao với kinh tế thế giới, thì cuộc xung đột cũng mở ra nhiều cơ hội mới cho các công ty và người tiêu dùng Việt Nam.

Với tình hình quan hệ ngoại giao giữa EU và Nga đi xuống mức thấp nhất kể từ thời chiến tranh lạnh, sự tháo chạy các dòng vốn và các doanh

ng nghiệp của phương Tây ra khỏi thị trường Nga và ngược lại, dẫn tới mở ra nhiều khoảng trống trên thị trường cần được lấp đầy. Hiện nay, Việt Nam đã thành công trong việc ký kết các hiệp định thương mại tự do với cả Liên minh châu Âu và Liên minh Kinh tế Á - Âu (mà Nga là thành viên chủ chốt, với nền kinh tế có quy mô lớn nhất), chưa kể các Hiệp định thương mại song phương với các nước trong EU và các Hiệp định kinh tế riêng với Nga. Nếu nắm bắt tốt, sẽ mở ra nhiều cơ hội cho doanh nghiệp Việt Nam thâm nhập sâu rộng hơn vào thị trường Nga và EU, mở ra nhiều thị trường mới cho hàng hóa của Việt Nam, đồng thời cũng tạo ra cơ hội mới cho các doanh nghiệp của EU và Nga đầu tư vào Việt Nam.

Về phía Nga, với việc bị bao vây cấm vận bởi các nước phương Tây, Nga đang tiến hành xoay trục sang phát triển kinh tế thương mại với các nước châu Á, châu Phi và Mỹ Latinh, trong đó ASeam là một thị trường quan trọng, có nhiều tiềm năng chưa được khai thác. Việt Nam đang là đối tác kinh tế lớn nhất của Nga trong khối ASeam, kim ngạch xuất nhập khẩu của Việt Nam - Nga đạt 7,14 tỷ USD năm 2021 (tăng 25,9% so với năm 2020) và đứng thứ 21 trong số các đối tác thương mại chính của Nga (7). Quan hệ thương mại Việt - Nga vẫn còn nhiều cơ hội để phát triển.

Một trong các trụ cột chính của quan hệ kinh tế Việt - Nga là năng lượng, trong đó các công ty dầu khí liên doanh giữa Việt Nam và Nga như Vietsovpetro và Rusvietpetro là một ví dụ điển hình. Trong năm 2022, đã nhiều lần các công ty dầu khí hàng đầu của Nga như: Zarubezhneft, Gazprom Neft, Novatek, Power Machines... thể hiện mong muốn tăng cường hợp tác đầu tư vào ngành Dầu khí Việt Nam, đầu tư xây dựng sửa chữa mở rộng Nhà máy Lọc dầu Dung Quất, tăng cường sản lượng khai thác dầu mỏ khí đốt ở Việt Nam, mở rộng khả năng tự tinh chế trong nước các sản phẩm về dầu mỏ để cung cấp cho thị trường nội địa Việt Nam và XK ra thế giới (8). Trong năm 2022, Vietsovpetrol khai thác được hơn 3,1 triệu tấn dầu thô - đạt 107,1% chỉ tiêu đề ra, nộp ngân sách nhà nước hơn 1,55 tỷ USD (9), cung cấp nguồn ngoại tệ quan trọng cho Việt Nam, giúp chặn đà tăng giá xăng ở Việt Nam năm 2022. Trong khi đó, Tập đoàn Nguyên tử quốc gia Nga Rostatom muốn tăng

cường đầu tư vào năng lượng xanh, năng lượng tái tạo, năng lượng nguyên tử ở Việt Nam.

Đối với nước Nga, hiện nay, do mất đi thị trường truyền thống là châu Âu, nên muốn chuyển hướng dòng chảy hàng hóa tăng cường cung cấp các sản phẩm nông - lâm - ngư nghiệp cho các nước châu Á như Việt Nam với giá cả cạnh tranh hơn trước đây. Việc này sẽ tạo điều kiện cho người tiêu dùng Việt Nam tiếp cận dễ dàng hơn với các sản phẩm chất lượng cao của Nga, như: lúa mì, dầu hướng dương, thịt lợn, cá tầm,... Một ví dụ điển hình cho luận điểm này là việc Thứ trưởng Bộ Nông nghiệp Nga Sergei Levin công bố trong phiên họp Nga - Việt của Diễn đàn Kinh tế phương Đông (EEF), Việt Nam là thị trường nhập khẩu thịt lợn lớn nhất của Nga, 50% lượng thịt lợn XK của Nga được cung cấp sang thị trường Việt Nam (10). Trong năm 2022, Việt Nam nhập khẩu hơn 100.520 tấn thịt lợn trị giá trên 214,85 triệu USD, trong đó Brazil, Nga, Đức và Hà Lan là 5 thị trường lớn nhất cung cấp thịt lợn cho Việt Nam; Nga đứng thứ 2 trong danh sách này khi khoảng 23,8% số lượng thịt lợn Việt Nam nhập về có nguồn gốc từ Nga, giá thịt lợn Việt Nam nhập khẩu từ nước ngoài thường có giá trung bình chỉ từ 50.000 đồng/kg, rẻ hơn giá thịt lợn trong nước (11)(12), tạo điều kiện thuận lợi cho người tiêu dùng Việt Nam.

Ngành Chế biến gỗ của Việt Nam những năm gần đây đã thu hút được nhiều nhà đầu tư nước ngoài, nhu cầu xây dựng trong nước và nhu cầu ngày càng tăng từ các thị trường khó tính như châu Âu, Hàn Quốc, Nhật Bản và Mỹ đối với sản phẩm từ gỗ nói chung và đồ nội thất của Việt Nam nói riêng. Chỉ tính 11 tháng đầu năm 2022, giá trị XK đối với gỗ và các mặt hàng về gỗ của Việt Nam ước đạt 14,6 tỷ USD, tăng 9% so với cùng kỳ năm 2021. Với nhu cầu đối với các sản phẩm về gỗ của Việt Nam ngày càng tăng, Việt Nam có nhu cầu lớn đối với gỗ nhập khẩu. Thống kê cho thấy, mỗi năm, Việt Nam nhập khẩu gần 6 triệu mét khối gỗ tròn và gỗ xẻ cũng như gần 2 triệu mét khối gỗ ván để phục vụ cho nhu cầu trong nước. Với nhu cầu lớn như vậy, nước Nga muốn xúc tiến trở thành nhà cung cấp gỗ quan trọng cho ngành Mộc của Việt Nam, đặc biệt trong tình hình hiện nay khi việc vận chuyển hàng hóa giữa 2 nước đang ngày càng thuận lợi hơn thông qua các tuyến đường biển và đường

sắt mối kết nối giữa Việt Nam và vùng Viễn Đông của Nga (13)(14).

Hiện nay, Nga đã tăng cường XK các loại phân bón chất lượng cao sang Việt Nam, giúp giảm phần nào gánh nặng kinh tế cho nông dân Việt Nam, đặc biệt quan trọng trong thời kỳ giá phân bón thế giới tăng cao. Thống kê của Tổng cục Hải quan cho thấy, Nga là thị trường XK phân bón cho Việt Nam đứng thứ hai thế giới, chỉ sau Trung Quốc. Nhập khẩu phân bón của Việt Nam từ Nga trong 10 tháng đầu năm 2022 chiếm 7,8% trong tổng lượng và chiếm 12% trong tổng kim ngạch nhập khẩu phân bón của Việt Nam, với 216.224 tấn, tương đương 155,46 triệu USD (15).

Ngược lại, với tình trạng cấm vận qua lại giữa Nga và Liên minh châu Âu, Việt Nam là một nước có quan hệ tốt với cả Nga và Liên minh châu Âu, có điều kiện thuận lợi để cung cấp một số sản phẩm mà Việt Nam có thể mạnh xuất sang các thị trường này. Cụ thể như sau:

- Về nông sản: lúa gạo, cà phê, hạt điều, hạt tiêu, khoai, tôm, cá tra (thủy hải sản nói chung), trái cây,... với việc giá cả nông sản tăng sẽ tạo ra lợi nhuận tốt cho các doanh nghiệp của Việt Nam. Hiện nay, Việt Nam có vị thế là nước XK gạo thường đứng trong top 3 thế giới và thường xuyên XK các sản phẩm nông nghiệp khác với số lượng lớn ra thị trường, nên gần như Việt Nam không bị ảnh hưởng bởi khủng hoảng lương thực 2022-2023; ngược lại có điều kiện để tăng cường XK nông sản ra thị trường.

Trong năm 2022, Việt Nam là nước XK gạo đứng thứ 3 thế giới chỉ sau Thái Lan và Ấn Độ, đạt kỷ lục XK gạo trên 7,2 triệu tấn, thu về được khoảng 3,49 tỷ USD do được mùa và giá gạo tăng trên phạm vi toàn cầu. Chỉ riêng trong tháng 10/2022, Việt Nam XK đạt 713.546 tấn, trị giá trên 341 triệu USD, tăng 22,3% về lượng và tăng 23,9% về giá trị so với 9 tháng trước đó, là tháng kỷ lục trong lịch sử của ngành Gạo Việt Nam. Sau khi ký kết Hiệp định thương mại tự do EU- Việt Nam (EVFTA) và Hiệp định thương mại tự do Việt Nam - Liên minh Kinh tế Á - Âu (VN-EAEU FTA) đã tạo ra “cú hích” rất lớn cho XK của Việt Nam, giúp đa dạng hóa thị trường và mặt hàng XK, nhất là các mặt hàng nông, lâm, thủy sản, cũng như những mặt hàng Việt Nam vốn có nhiều lợi thế cạnh tranh.

Lần đầu tiên gạo mang thương hiệu “Made in Vietnam” được xuất sang thị trường nổi tiếng khó tính là Liên minh châu Âu - EU, vì Brussels cấp cho Việt Nam hạn ngạch XK 80.000 tấn gạo mỗi năm, với mức thuế 0% (16). Các sản phẩm nông nghiệp của Việt Nam như: cà phê, hạt điều, hạt tiêu, đậu phộng, cao su,... chủ yếu là các sản phẩm của khí hậu nhiệt đới sẽ ít gặp cạnh tranh với sản phẩm nội địa, thay vào đó sẽ là sự bổ sung qua lại tốt đối với các sản phẩm nông sản của châu Âu và Nga chủ yếu có khí hậu ôn đới lạnh hoặc hàn đới.

- Sự khan hiếm phân bón trên thị trường cũng mở ra cơ hội cho XK phân bón. Trong 10 tháng năm 2022, Việt Nam đã XK phân bón cao kỷ lục với khoảng 1,5 triệu tấn, kim ngạch đạt gần 973 triệu USD. So với cùng kỳ năm 2021, XK phân bón của cả nước đã tăng 45,5% về lượng và gấp gần 2,6 lần về kim ngạch, chủ yếu cho thị trường các nước ASeam. Như vậy, sản xuất và XK phân bón của Việt Nam vẫn còn nhiều cơ hội để mở rộng ra thị trường thế giới. (17)

- Việt Nam đang trên con đường trở thành một trong các cứ điểm sản xuất quan trọng để sản xuất các sản phẩm điện tử, điện máy, chất bán dẫn, sản phẩm công nghệ cao với những cái tên nổi bật như Tập đoàn Viễn thông Quân đội Việt Nam (Viettel), Tập đoàn FPT có điều kiện để trở thành một nhà cung cấp các sản phẩm đó cho thị trường.

Hiện nay, Nga đang không có khả năng tiếp cận với các mẫu xe tải, xe hơi và linh kiện do các nhà cung cấp truyền thống đến từ các nước phương Tây sản xuất, buộc Nga phải tăng cường sản xuất xe trong nước, nhập khẩu các dòng xe cũ, hoặc xe mới từ các nguồn thay thế, mà trong đó xe hơi của Trung Quốc và Nhật Bản được ưa chuộng nhất. Mặc dù chưa xuất hiện ở Nga, nhưng trong năm vừa qua, Nga đã cấp giấy phép cho 2 mẫu xe mới của Vinfast là VF8 và VF9 do Việt Nam sản xuất, thể hiện mong muốn mời gọi đa dạng hóa nguồn cung xe của Nga và nước Nga có thể trở thành một thị trường mới màu mỡ cho công nghiệp ô tô còn non trẻ của Việt Nam (18). Việt Nam đã có nhà máy sản xuất các dòng xe tải liên doanh với các hãng xe lớn của Nga như Kamaz và Gaz, trong khi đó các hãng xe nổi tiếng của châu Âu như Iveco (Ý) và BMW (Đức) đã có liên doanh lắp ráp xe với hãng xe Thaco của Việt Nam (19) (20), chủ yếu để cung

cấp cho thị trường Việt Nam và Đông Nam Á. Việc Nga và châu Âu tăng cường đầu tư vào Đông Nam Á có lợi cho ngành Công nghiệp ô tô của Việt Nam và có thể biến Việt Nam thành một nhà cung cấp linh kiện xe cho các hãng xe trên.

4. Kết luận

Ảnh hưởng của xung đột Nga - Ukraine rất sâu

rộng và sẽ còn kéo dài trong nhiều năm. Bài viết ngắn này khó bao quát được tất cả hậu quả của cuộc xung đột đối với mọi mặt của nền kinh tế, chính trị, xã hội, an ninh thế giới. Những phân tích trên đã cung cấp một góc nhìn đối với những ảnh hưởng từ cuộc xung đột Nga - Ukraine với kinh tế thế giới, trong đó có Việt Nam ■

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

1. International Monetary Fund (2022). World Economic Outlook database: October 2022. Truy cập tại <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/weo-database/2022/October>
2. Bình An (2022). Giá khí đốt châu Âu phá mọi kỷ lục, lên mức 3.600 USD. *Báo Tuổi trẻ*. Truy cập tại <https://tuoitre.vn/gia-khi-dot-chau-au-pha-moi-ky-luc-len-muc-3-600-usd-20220307171217153.htm>
3. Nguyễn Thu (2022). Giá khí đốt tại châu Âu tiếp tục tăng hơn 2%, lên gần 1.000 USD/1.000m³. *Báo Kinh tế và đô thị*. Truy cập tại <https://kinhthedothi.vn/gia-khi-dot-tai-chau-au-tiep-tuc-tang-hon-2-len-gan-1-000-usd-1-000m3.html>
4. Tass (2022). Mineral fertilizer production in Russia to drop to around 50 mln metric tons. Truy cập tại <https://tass.com/economy/1557401>
5. Minh Khánh (2023). Samsung tại Việt Nam xuất khẩu 65 tỷ USD. Truy cập tại <https://zingnews.vn/samsung-tai-viet-nam-xuat-khau-65-ty-usd-post1394408.html>
6. Phiên An (2022). Lạm phát châu Âu lập kỷ lục. *Báo VnExpress*. Truy cập tại <https://vnexpress.net/lam-phat-chau-au-lap-ky-luc-4518016.html>
7. Thương vụ Việt Nam tại Liên Bang Nga (2022). Tổng quan về ngoại thương của Liên Bang Nga năm 2021. Bộ Công thương Việt Nam. Truy cập tại <https://moit.gov.vn/tin-tuc/thi-truong-nuoc-ngoai/tong-quan-ve-ngoai-thuong-cua-lien-bang-nga-nam-2021.html>
8. Sputnik (2022). Cơ hội nào cho ông lớn dầu khí Nga Gazpromneft, Zarubezhneft ở Lọc dầu Dung Quất? Truy cập tại <https://sputniknews.vn/20221003/vn-mo-rong-nmld-dung-quat-co-hoi-nao-cho-ong-lon-dau-khi-nga-gazpromneft-zarubezhneft-18284035.html>
9. Sputnik (2022). Vietsovpetro "bùng nổ" trong 2022, thành công chặn đà suy giảm sản lượng. Truy cập tại <https://sputniknews.vn/20221226/-vietsovpetro-thanh-cong-chan-da-suy-giam-san-luong-20267704.html>
10. Sputnik (2022). Nga có thể tăng xuất khẩu lúa mì sang Việt Nam. Truy cập tại <https://sputniknews.vn/20220906/nga-co-the-tang-xuat-khau-lua-mi-sang-viet-nam-17593177.html>
11. Thanh Thương (2023). Giá thịt heo Brazil, Nga nhập về Việt Nam chỉ hơn 50.000 đồng/kg. *Tạp chí Tri thức trực tuyến*. Truy cập tại <https://zingnews.vn/gia-thit-heo-brazil-nga-nhap-ve-viet-nam-chi-hon-50000-dongkg-post1390406.html>
12. Sputnik (2022). Việt Nam nhập khẩu ô tô thịt lợn từ Nga. Truy cập tại <https://sputniknews.vn/20230103/viet-nam-nhap-khau-o-at-thit-lon-tu-nga--20408039>
13. Min.news (2023). Russia considering the prospect of timber exports to Vietnam. Truy cập tại <https://min.news/en/world/4845377224723a8bc0214ad9b9967a84.html>
14. Chu Khôi (2022). Xuất khẩu gỗ và đồ gỗ hướng tới kỷ lục 16 tỷ USD. *VnEconomy*. Truy cập tại <https://vneconomy.vn/xuat-khau-go-va-do-go-huong-toi-ky-luc-16-ty-usd>
15. Sputnik (2022). Mỹ, EU trừng phạt Nga cũng phải né phân bón, Việt Nam tăng nhập mặt hàng chiến lược. Truy cập tại <https://sputniknews.vn/20221121/my-eu-trung-phat-nga-cung-phai-ne-phan-bon-viet-nam-tang-nhap-mat-hang-chien-luoc-19439524.html>

16. Thu Hằng (2023). 2022: Năm bội thu cho xuất khẩu gạo Việt Nam. Tạp chí Việt Nam. Truy cập tại <https://www.rfi.fr/vi/t%E1%BA%A1p-ch%C3%AD/t%E1%BA%A1p-ch%C3%AD-vi%E1%BB%87t-am/20230116-2022-nam-boi-thu-cho-xuat-khau-gao-viet-nam>
17. Thảo Thương (2022). Xuất khẩu phân bón cao kỷ lục, dự kiến cả năm vượt mốc 1 tỉ USD. Báo Tuổi trẻ. Truy cập tại <https://tuoitre.vn/xuat-khau-phan-bon-cao-ky-luc-du-kien-ca-nam-vuot-moc-1-ti-usd-20221122110253859.htm>
18. Báo Sputnik (2022). Xe hơi Việt Nam sẽ xuất hiện trên thị trường Nga. Truy cập tại <https://sputniknews.vn/20221021/xe-hoi-viet-nam-se-xuat-hien-tren-thi-truong-nga-18756048.html>
19. Phạm Trung (2022). Thaco chuẩn bị bán BMW series 3 lắp ráp tại Việt Nam. Báo VnExpress. Truy cập tại <https://vnexpress.net/thaco-chuan-bi-ban-bmw-series-3-lap-rap-tai-viet-nam-4539097.html>
20. Iveco Việt Nam (2020). Mini Bus Iveco Daily chính thức ra mắt tại Việt Nam. Truy cập tại <https://www.ivecovietnam.vn/mini-bus-iveco-daily-chinh-thuc-ra-mat-tai-viet-nam>

Ngày nhận bài: 24/1/2023

Ngày phản biện đánh giá và sửa chữa: 1/2/2023

Ngày chấp nhận đăng bài: 10/2/2023

Thông tin tác giả:

LÊ XUÂN TÙNG

Ngân hàng Cổ phần Thương mại An Bình

IMPACTS OF THE RUSSIA-UKRAINE CONFLICT ON THE ENERGY, FOOD MARKETS AND THE WORLD ECONOMY: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES FOR VIETNAM'S ECONOMY

● **LE XUAN TUNG**

An Binh Commercial Joint Stock Bank

ABSTRACT:

As of early 2023, Russia's special military operation in Ukraine had lasted for more than 10 months. This conflict has created energy and food issues, escalated supply chain disruption, and impacted the global economy significantly. The Russia-Ukraine conflict causes many challenges for the world economy and also Vietnam's economy. However, the conflict also brings some new opportunities for Vietnam's economy. This paper is to analyze the impact of the Russia-Ukraine conflict on the energy and food markets, and the global economy, and point out both challenges and opportunities for Vietnam's economy.

Keywords: Russia - Ukraine conflict, energy security, food security, world economy, Vietnam's economy.